



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio tertia. Vtrum pœnitentia sit sacramentum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

ne debiti pertinet ad iustitiam, sed penitentia que est virtus moralis cum habeat actum humanam pro obiecto ordinat hominem ad alterum in ratione debiti, ergo pertinet ad virtutem iustitiam. Maior patet, quia virtutes morales alię a iustitia aut non ordinant hominem ad alterum ut temperantia, aut si ordinent (ut liberalitas) non tamen in ratione debiti: non enim liberalitas tenetur ei cui dat liberaliter ex aliquo debito, quia iam non esset liberaliter datum, sed necessarium redditum: sed ad solam iustitiam pertinet ratio debiti ut ipsum nomen sonat, quod enim iustum est fieri, debitum est, & quod debitum est, iustum est reddi, & sic patet maior. Minor probatur, scilicet quod penitentia ordinat hominem ad alterum in ratione debiti: quod enim ordinat hominem ad alterum, scilicet ad Deum iam patet ex dictis. Quod autem in ratione debiti declaratur sic: homo efficitur debitor alteri dupliciter. Vno modo per hoc quod ab eo voluntarie aliquid recipit sicut in commutationibus voluntariis, puta emptione & venditione. Alio modo per hoc quod ei iniuste aliquid subtrahit sicut in violentiis, furto, percussione, rapina & in ceteris. Similiter aliquis efficitur Deo debitor vno modo per hoc quod aliquid ab eo recipit, & redditio huius debiti pertinet ad virtutem latria per quam exhibemus Deo debitum honorem in oblationibus, sacrificiis, & huiusmodi. Alio modo ex eo quod contra Deum peccavit & sic subtrahit ei debitam obedientiam & quo ad hoc reddit Deo debitam penitentiam. Propter quod sicut latria vel religio pertinet ad iustitiam secundum Tullium, sic & penitentia. Ex quo sequitur quod penitentia est specialis virtus, quia licet respiciat generaliter malum tanquam obiectum, tamen considerat in eo specialem rationem, scilicet ut commissum contra obedientiam Deo debitam, & vt est expiabile per satisfactionem quod non facit aliqua alia virtus.

6 Quod autem dictum est quod penitentia est specialis virtus pertinens ad iustitiam non est sic intelligendum quod ipsa sit secundum se quedam virtus infusa, quia nulla talis est preter theologicas, ut ostensum fuit in tertio libro, vel quod sit acquisita distincta per essentiam a iustitia, sed est ipsamet virtus iustitiam prout actus eius imperatur a virtutibus theologis circa obiectum per actum earum circumstantiarum. Si enim esset secundum se quedam virtus acquisita ex actibus penitendi, tunc ille qui pluries peccaret & pluries penitenter esset virtuosior seu plures virtutes haberet quam innocens qui semper in actibus virtuosus perseveraret, & per consequens non acquireret sibi virtutem penitentiam ex actibus penitendi, quia nunquam penitenter eo quod peccatum non fecisset. Hoc autem est irrisorium.

7 Est ergo virtus penitentiam ipsamet virtus iustitiam cuius primus actus est reddere vnicuique quod suum est, Deo obedientiam, observando mandata & fugiendo transgressionem eorum. Et si contingat transgredi, tunc elicit actum puniendi propter quem actum sortitur nomen penitentiam. Quod etiam dictum est quod latria & penitentia non sunt virtutes pure morales pro hoc solo modo dictum est, quia non possunt exire in actus suos nisi preiis actibus virtutum theologiarum ostendentium obiecta sub circumstantiis ad quas ratio naturalis non se extendit.

8 Ad primum arg. dicendum quod aliquid dicitur generale dupliciter. Vno modo per predicationem sicut uniuersale est generale ad illa que continentur sub ipso. Et sic virtus in communi est generale remedium contra peccatum. Et hoc modo penitentia non est generalis virtus, nec generale remedium contra peccatum. Alio modo dicitur aliquid generale per causalitatem, eo quod causalitas eius extenditur ad plura. Et sic penitentia licet sit specialis virtus, est tamen generale remedium contra omne vitium: quia conditiones quas recipit in suo obiecto inveniuntur in omni peccato mortali, scilicet in obedientiam mandatorum Dei.

9 Ad secundum dicendum quod penitentia non opponitur omni vitio formaliter, sed solum impenitentiam, & ideo non est omnis virtus formaliter: opponitur tamen omni vitio casualiter, ut dictum est, & ideo delet omne peccatum.

10 Argumentum in oppositum bene probat quod penitentia est specialis virtus, sed tamen non potest exire in actum penitendi nisi preiis actibus virtutum theologiarum.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum penitentia sit sacramentum.

Thom. 3. q. 84. art. 1.

Postea quaeritur de sacramento penitentiam, circa quod quaeruntur quatuor. Primum est vtrum penitentia sit sacramentum. Secundum est vtrum aliqua penitentia debeat solemnizari. Tertium est de effectu penitentiam. Quartum est vtrum aliquis possit excidere a vera penitentia. Ad primum sic proceditur, & arguitur sic quod penitentia non sit sacramentum: quia illud quod est de iure naturali non est sacramentum, quia sacramenta sunt quedam opera protestantia fidem que est supra rationem naturalem, sed penitentia est de iure naturali, quia ratio naturalis dicitur quod qui deliquit peniteat, ergo penitentia non est sacramentum.

2 Item penitentia fuit ante legem novam & veterem. Vnde Iob qui fuit ante legem dicit, ago penitentiam in favilla & cinere, ut habetur Iob. 42. igitur penitentia non est sacramentum, nec nouę legis nec veteris.

3 Item sacramentum materiale elementum, ut dicit Hugo de S. Victore, & habitum fuit supra. i. dist. Sed nullum materiale elementum est in penitentia, ergo ipsa non est sacramentum.

4 IN CONTRARIUM arguitur, quia remedium contra peccatum originale (scilicet baptisimus) est sacramentum, ut fuit supra visum, ergo penitentia que est remedium contra peccatum actuale est sacramentum. Et probatur consequentia, quia sacramenta sunt medicamenta contra peccata, sed ratio peccati verius est in peccato actuali quam in peccato originali, ergo ratio sacramenti verius debet continere remedium institutum contra peccatum actuale quam remedium institutum contra peccatum originale.

5 RESPONSIO. Sicut dictum fuit prius penitentia accepta pro habitu, vel accepta pro habitu vel actu quo desinitur peccatum a nobis committitur est virtus vel actus virtutis, nec est sacramentum vnde de penitentia sic accepta non procedit questio. Alio modo accipitur penitentia pro actibus exterioribus qui sunt inter penitentem & absoluentem, qui actus sunt confessio & absolutio. Et de penitentia sic accepta dicendum est quod ipsa est sacramentum. Quod probatur sic: omne remedium extrinsecus sensibiliter appositum institutum a Deo ad effectum curationis spiritualis habens virtutem ex opere operato est sacramentum, sed penitentia est huiusmodi, ergo ipsa est sacramentum. Maior patet ex his que dicta sunt in principio huius quarti. Minor declaratur: quod enim penitentia sit aliquid sensibile non est dubium, cum verba penitentis & absoluentis concurrant ad ipsam. Quod etiam sit remedium a deo institutum contra peccatum patet quantum ad confessionem per illud quod B. Iac. dixit in canonica sua: Confitemini alterutrum peccata vestra. & quantum ad absolutionem per illud quod Dominus dixit: quorum remiseritis peccata remittuntur eis. Quod etiam habeat efficaciam ex opere operato patet per idem quod dominus dicit: quorum remiseritis peccata, &c. Et quia salutaris esset in verbis absolutionis: cum sacerdos dicit absoluo te, nisi haberet aliquam efficaciam, & illam quam significant, quae est remissio peccatorum. Ex quo patet illud quod dictum fuit prius, videlicet quod hoc sacramentum magis proprie diceretur sacramentum confessionis & absolutionis, quam penitentiam: quia in confessione & absolutione consistit hoc sacramentum tanquam in sua materia & forma. Penitentia autem si accipitur pro habitu vel actu interiore, est ad hoc sacramentum tanquam preiura dispositio suscipientis. Si autem accipitur pro executione potestatis factoris sic est consequens ad hoc sacramentum. Et sic penitentia quocumque predictorum modorum accepta non est intrinseca huic sacramento.

6 Ad primum arg. dicendum, quod penitentia accepta pro confessione peccatoris & absolutionis sacerdotis, non est de dictamine iuris naturalis, nulla enim ratio dicitur quod homo confiteatur alteri homini peccata sua quantumcumque occulta, vel quod ex absolutione illius cui confiteretur consequatur veniam de peccatis, penitentia etiam que est virtus, vel actus virtutis non est de dictamine ratio

nis naturalis, qua non includit solū displicentiā de peccato commisso quatenus est cōtra rationē, sed quia est in offensam Dei & cū proposito satisfaciendi, & sub spe veniē quę non sunt de dictamine rationis naturalis.

7 Ad secundum dicendum, quod pœnitentia de qua loquitur Job, nō fuit sacramētum, sed pœna quædā per eū voluntariē assumpta ad satisfaciōnem delicti si aliquid commiserat.

8 Ad tertium dicendum, quod Hugo de Sancto Victore accipit materiale elementum pro omni sensibili: & sic in pœnitentia est materiale elementum, videlicet verba confitentis & absoluentis, quę sunt quædam sensibilia, seu audibilia.

QVÆSTIO QVARTA.

Utrum pœnitentia debeat solennizari.

Thō. 3. q. 84. art. 10. ad secundum. & q. 89. art. 3. ad tertium.

AD Secundum sic proceditur, & arguitur quod nulla pœnitentia debeat solennizari, quia pœnitentia est sacramentum iterabile, ut patet inferius: sed ea quę solennizantur non debent iterari super eandem personā, ergo pœnitentia non debet solennizari.

2 Item confessor nullo modo debet peccatum confitentis publicare etiam metu mortis, sed per solennem pœnitentiam publicaretur peccatum confitentis, ergo pœnitentia non debet solennizari.

3 Itē clerici possunt committere & quandoq; committunt crimina enormia sicut laici, sed clericis nō est imponenda solennis pœnitentia secundum iura, ergo nec laicis.

4 **I**N Contrarium est quod habetur in decretis quinquagesima dist. ca. in capite quadagesimā.

5 **R**ESPONSI O. Circa quæstionē istā videnda sunt tria. Primū est an pro aliquibus criminibus sit imponenda pœnitentia solennis, & quibus debet imponi. Secundum est an debeat iterari. Tertium est de ritu eius.

6 Quantum ad primū dicendum est, quod pœnitentia solennis imponenda est pro grauioribus sceleribus & notoriis quę commouent totam urbem vel totam viciniam. Cuius ratio est, quia publica culpa puniendā est per publicā pœnam, ut illi qui scandalizati sunt de culpa adficientur pœna, sed istud fit per pœnitentiā solennem quando imponitur pro grauisimis & notoriis sceleribus, ergo &c.

Secundo, ut sit alius ad terrorem quando confusione notabiliter puniuntur in hoc mundo, qui grauisimum scelus commisit. Tertio, ut sit alius ad exemplum puniendi, quando vident eos qui in grauisimis culpis delinquentes recipi ad pœnitentiā, & ecclesię reconciliari. Hęc autem pœnitentia non est imponenda clericis, nō propter fauorem personę, sed ordinis: quia agens publicam pœnitentiā nō debet ad ordines promoueri, & episcopus talem ordinis debet priuari potestate ordinandi nisi ecclesię necessitas exposceret, tūc enim dispensatiue potest recipi ad minores ordines, non autē ad sacros. Primo propter dignitatē eorum. Secundo propter timorem recidui. Tertio propter scandalum vitandum quod in populo posset oriri ex memoria precedentium delictorum. Quarto, quia nō haberet frontem alios corrigēdi cū peccatum eius fuerit publicum, & sic patet primum.

7 Quantum ad secundum dicendum, quod solennis pœnitentia nō debet iterari propter tria. Primo ne ex iteratione vilescat: quę enim iterantur meliora habentur. Secundo propter significationem, quia solennis pœnitentia signum est expulsiōnis Adæ de paradiso, ut postea dicitur, sed illa est tantum semel facta, ergo pœnitentia solennis nunquā est iteranda. Tertio, quia solennizatiō pœnitentię est quasi quædam professio conseruandi eam perpetuo, sed huic nō congruit iteratio, quare &c. Si tamen talis postmodum peccet, non clauditur ei locus pœnitentię simplicis, sed nō iniungitur ei pœnitentiā solennis propter dictas causas, licet in aliquibus ecclesiis aliter fiat, ut dicit Magister in litera. & sic patet secundum.

8 Quantum ad tertium sciendum est, quod ritus pœnitentię solennis est talis sicut habetur in præallegato cap. vi. videlicet quod in capite quadagesimę solenniter præsentant se cum presbyteris suis episcopo ciuitatis ante fores ecclesię induiti saccis, nudis pedibus, vultu demisso, coma de-

posita si sint viri, & eis in ecclesia introductis episcopus cum clero. 7. psalmos pœnitentiales dicit: postmodum eis manum imponit & cinerem in capitibus, cilicio colla eorum operit, aquam benedictā super eos spargit. Et denunciat eis quod sicut Adam propter culpam eiectus fuit de paradiso, ita ipsi de ecclesia eiiciuntur, & iubet ministris, ut eos ab ecclesia expellant, clero eos prosequente cū Responsorio: In sudore vultus tui, &c. In cœna autem domini a suis presbyteris in ecclesiam reducuntur, & sunt ibi vsq; ad octauam Paschæ. Ita tamen quod non debent communicare nec pacē fumere, & sic fit quolibet anno quando aditus ecclesię est eis interdictus. Vltima autem recōcilatio episcopo referatur ad quā pertinet solennis pœnitentię impositio. Et licet ista fieri debeant secundū ius scriptum, tamen quia tora predicta solennitas est purē de iure positio cui consuetudo derogat: ideo si secundum ritum, & consuetudinem aliquarum ecclesiarum omittatur aliquid de predictis vel etiam dimittatur totus ritus solennis pœnitentię, non est hoc detestandum. Nam plures ecclesię de solennibus pœnitentiis hodie nō se intro mittunt. Aliqua enim vno tempore congruunt, quę alio tempore nociua sunt. Præter hanc pœnitentiā quę solennis dicitur esse, est quædam alia quę vocatur publica, sed non est cum solennitate predicta, sicut est de flagellantibus vel peregrinantibus per mundum cum baculo cubitali, & hęc iterari potest & a simplici sacerdote imponi. Veruntamen in talibus secundum cursum hodiernam videtur potius scandalum quā edificatio. Et ideo non videtur magna esse discretio imponendi tales pœnitentiās, nec pro nūc imponuntur. Sed fraudulentis homines occasione quęstus sibi talia assumunt.

9 Ad primum arg. dicendum quod pœnitentia est iterabilis, sed nō cum solennitate supra dicta, quę regulariter non adhibetur pœnitentię, sed solum in casu enormi & notorio.

10 Ad secundum dicunt quidam, quod per pœnitentiā solennem sacerdos non publicat peccatum pœnitentis, quia non dicit se tale peccatum audiuisse in confessione. Sed ipse pœnitens exequendo pœnitentiā sibi iniunctā peccatum suum & confessiōnem a se factā manifestat. Sed cōtra hoc potest dici, quia ille facit rem cuius auctoritate fit, sed auctoritate sacerdotis pœnitens solenniter facit quod sibi iniunctum est, quia aliās non faceret, ergo sacerdos videtur hoc facere. Ideo dicitur aliter, quod per talem pœnitentiā non reuelatur peccatū, vel confessio pœnitentis quanquā aliqua suspicio oriatur, quia quandoq; aliquis pœnitentiā facit pro alio, sicut leg. tur in vitis patrum de quodā, qui ut socium prouocaret ad pœnitentiā, cum eo pœnitentiā egit. Sed ne hoc pro moderno tempore aliquem excusaret multū: cum vix inueniatur qui velit pro seipso talem pœnitentiā facere, & fortiori ratione magis inuit faceret pro alio.

11 Potest ergo dici aliter, quod per talem pœnitentiā non publicatur peccatum pœnitentis, quia quod est publicum de se amplius publicari nō potest, saltem quoad illos quibus iam innouit tale peccatum: talis autem pœnitentia non debet imponi nisi pro peccato publico, ut iam dictū est, ergo ipsum publicari non potest, sed publicatur correctio eius per pœnitentiā, quod non est malum. Ex quo patet, quod multum errant qui imponunt pœnitentiā publicam pro peccato quod non est notorium, nec forte peccatum, sicut cum mater vel nutrix inuenit iuxta se puerū mortuū, vel in cunabulis quod potest esse sine culpa, vel pro modica: ut scilicet propter paruulam incautam, & si esset culpa non est tamen quandoq; notoria.

12 Quid ergo dicitur de pœnitentiariis domini Pape qui confitentis sibi faciunt spoliari, & spoliatos publice circumduci per ecclesiam & verberari, nunquid videtur publicare peccatū sibi confessum? Dicunt quidā quod non, quia talis pœnitentia imponitur pro excommunicatione cuius absolutio pertinet ad forum contentiosum, nec excommunicatio est culpa, sed pœna. Sed istud non valet, quia pro excommunicatione simplici nō imponitur talis pœna, sed solum pro excommunicatione quā aliquis incurrit occidendo clericū, & pro derelictio confessio: & ideo constat omni scienti ritum cuius, quod cum aliquis ducitur per ecclesiam, & verberatur quod ipse commisit

TT cler.